

информационно-познавательная, мыслительно-речевая, учебно-познавательная, компенсаторно-консультативная, творческо-прогностическая.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, правовая компетентность, правовая культура.

Summary

Iryna Ohorodniichuk

Essence and Structure of the Notion «Law Competence» of the Future Engineers

Essence and structure of concept «Law competence» are examined in the article. The components of law competence are outlined, in particular: value-orientation, communicative competence. The level of legal competence is shown, namely the everyday level (primary) that appears in the actions, actions in accordance with the logics of their legal competence, the practical application of knowledge in the law space and theoretical level. The conditions of formation of legal competence of the future specialist are the priority values, motivational guidelines, the law culture of the state, the level of law education of students, legality and law and order in the sphere of social environment of the individual. Such key qualities that belong to legal competence are highlighted: adaptive (that allows to adapt in certain legal space); communication (process matching matters of professional activity with existing legislation and law); law (impatient operate law categories); socio-cultural (knowledge of the history of consciousness, law, laws of their development, links with other forms of public consciousness, peculiarities of functioning); predictive (ability to foresee the development of a specific situation, see the problems that occur, the consequences, and finding them the right decision from the point of view of legislation). Based on the foregoing, the legal competence of engineers selected the following key competences: value, informational-cognitive, thinking-speech, dedicated, technologically-regulatory, creatively-predictive.

Key words: competence, professional competence, legal competence, legal culture.

Дата надходження статті: «19» вересня 2014 р.

УДК 378:614.253.52(436)

ГАЛИНА ПАЛАСЮК,

кандидат філософських наук, доцент
(м. Тернопіль)

Система вищої медсестринської освіти в Австрії

У статті досліджено питання професійної підготовки медичних сестер в Австрії. Розглянуто особливості австрійської системи вищої медсестринської освіти на засадах ступеневості. Акцентовано увагу на підготовку бакалаврів, магістрів і докторів медсестринства в університетах і вищих професійних школах Австрії. Аргументовано необхідність реформування вітчизняної системи медсестринської освіти і вивчення особливостей професійної підготовки медичних сестер у навчальних закладах Австрії, де система підготовки медичних працівників вважається однією із найефективніших у Європі.

Ключові слова: вища медсестринська освіта, Австрія, бакалаврат, магістратура, докторантура, університет, вища професійна школа.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Система освіти є суспільним пріоритетом кожної країни, оскільки її дієвість та ефективність означає успішне майбутнє для прийдешніх поколінь. В Україні сьогодні триває процес становлення нової освітньої системи, зорієнтованої на розвиток особистості та інтеграцію в європейський і світовий освітній простір. Відбувається зміна наукової та освітньої парадигми: пропонується інший зміст, нові підходи [1, с.61-62].

У вищій медичній школі України реалізується євроінтеграційна програма підготовки медичних працівників у відповідності до міжнародних стандартів. Реформування медичної освіти – єдиний шлях нашої держави до надання кожному громадянину якісної медичної допомоги, а студентам – можливості здобути освіту світового рівня, стати високопрофесійним і конкурентоспроможним фахівцем [2, с.46].

Значна увага приділяється реформуванню медсестринської освіти, оскільки забезпечення якості медсестринської допомоги є одним із найважливіших завдань, які стоять сьогодні перед вітчизняною системою охорони здоров'я. З часу отримання незалежності в Україні створено передумови для вивчення міжнародного досвіду, проведення порівняльного аналізу, що підтвердило невідповідність підготовки медичних сестер в Україні загальноєвропейським стандартам. Вирішення цього завдання пов'язане з професійною підготовкою висококваліфікованого компетентного спеціаліста з медсестринства, що володіє суміжними медичними спеціальностями, готового до професійного росту, здатного до самоосвіти та самовдосконалення.

Проблема якості медсестринської освіти активно вирішується європейською спільнотою упродовж останніх десятиріч. У багатьох країнах здійснюється багатоступенева підготовка медичних сестер, у тому числі медичних сестер з вищою освітою (академічним ступенем бакалавра, магістра, доктора наук) для виконання та організації складного догляду, управління сестринськими службами та охороною здоров'я, здійснення науково-педагогічної діяльності в галузі сестринської справи та охорони здоров'я [3, с.197].

У цьому аспекті значний науковий інтерес становить вивчення особливостей професійної підготовки медичних сестер у навчальних закладах провідних зарубіжних країн, які мають значний досвід у здійсненні професійної підготовки медичних сестер, зокрема в Австрії, де система підготовки медичних працівників вважається однією із найефективніших у Європі.

Аналіз досліджень і публікацій... Палітра праць вітчизняних науковців-компаративістів, які досліджували різні аспекти професійної підготовки медичних працівників в Австрії, є досить багатою. Проблемам розвитку вищої медичної освіти в Австрії присвячено, зокрема, дослідження багатьох зарубіжних науковців: питання генези та сучасні інновації у вищій медичній освіті Австрії розглядали Й.Гааз (J.Naas), Х.Гольцбар (Ch.Holzbaur), Г.Губер (H.Huber), Т.Еллігер (T.Elliger), М.Лішка (M.Lischka), П.Мерль (P.Merl), П.Мерц (P.März), Н.Мутц (N.Mutz), Г.Негез (H.Neges), В.Продінгер (W.Prodinger), Г.Райбнегер (G.Reibneger), О.Смолле (O.Smolle), Й.Штріссінг (J.Striessing), Г.Штроффлер (G.Stroffler); особливості розбудови вищої медичної освіти в Австрії вивчали Е.Кеметмюллер (E.Kemetmüller), Е.Пьол (E.Pöll), М.Кастер (M.Kaster) та ін.

Особливості функціонування і розбудови системи вищої медичної освіти в німецькомовних країнах, зокрема в Австрії, досліджували вітчизняні дослідники О.Авдєєв, Н.Багній, І.Булах, А.Вайда, В.Москаленко, Г.Кліщ, В.Передерій, Ю.Поляченко, Н.Ярема та ін. Результати аналізу літератури з проблеми дослідження розвитку і реформування системи вищої медичної освіти в Австрії на сучасному етапі виявили фрагментарність її наукової розробки та недостатність вивчення з точки зору комплексного науково-педагогічного дослідження. Втім, попри існуючі напрацювання, проблема організації професійної підготовки медичних сестер в Австрії залишилась поза увагою вчених, що і зумовило вибір теми статті.

Метою статті є аналіз австрійського досвіду як сучасної тенденції удосконалення вищої освіти в Україні з підготовки медичних сестер.

Виклад основного матеріалу дослідження... Як і в усьому світі, в Австрії медичні сестри складають найчисельнішу групу з-поміж усіх медичних працівників. Австрійські медичні сестри працюють у трьох найважливіших підрозділах системи охорони здоров'я Австрії – лікарнях, будинках для людей похилого віку і хоспісах, а також у службах мобільної медичної допомоги. Як зазначено в доповіді Міністра охорони здоров'я Австрії, однією з найгостріших проблем охорони здоров'я у цій країні є брак фахівців з догляду за хворими і, аналізуючи кількість випускників і зростаючі потреби населення у медичній допомозі, ця проблема, на думку міністра, має тенденцію до погіршення. У доповіді, зокрема наголошується, що сьогодні австрійській системі охорони здоров'я бракує 600000 медичних сестер [4, с.17].

Причин браку фахівців з догляду за хворими називають декілька. Першою і найважливішою є загальноосвітова тенденція старіння населення – згідно зі статистичними даними [5, с.169], у 2040 році кількість громадян, які досягнуть 60-річного віку, становитиме 33,3% від загальної кількості населення, Поскільки найчисленнішими споживачами медичних послуг у Австрії є люди, старші 80 років, то найгостріше брак середнього медичного персоналу відчують будинки для людей похилого віку і реабілітаційні заклади [4, с.9].

Аналіз австрійських джерел [6, с.36] свідчить, що професія австрійської медичної сестри є самостійною незалежною професією, а функції її є значно ширшими, ніж просте виконання вказівок та призначень лікаря у вітчизняній системі охорони здоров'я. У сучасних умовах на австрійську медсестру покладено велику відповідальність у діагностично-лікувальному процесі. У коло її функціональних обов'язків входить прийняття абсолютно всіх рішень щодо організації висококваліфікованого догляду за хворим – моніторинг стану пацієнта, переведення пацієнта в інше відділення, виклик консультантів тощо. Розширення кола функціональних обов'язків і підвищення рівня складності професійної діяльності фахівців з догляду за хворими в сучасних умовах, а також необхідність дотримання основних принципів Болонської декларації стали поштовхом до реформування австрійської системи підготовки медичних сестер.

Таким чином, зростання кількості людей похилого віку, які є основними споживачами медичних послуг, збільшення кількості хворих із хронічними захворюваннями і супутніми патологіями, зростаюча увага австрійського суспільства до свого здоров'я, підвищення вимог до якості і розширення обсягу кваліфікованої медсестринської допомоги загострило потребу у реформуванні медсестринської освіти. Як наголошується в Програмі підготовки бакалавра з медсестринства [7], австрійська система охорони здоров'я потребує сьогодні фахівців з догляду за

хворими, які, крім необхідного для надання кваліфікованої медсестринської допомоги обсягу теоретичних знань і практичних навиків, повинні бути обізнані у питаннях профілактики захворювань, доказової медицини, вміти працювати із сучасним медичним обладнанням і застосовувати результати наукових досліджень з медсестринства у догляді за тяжкохворими, хворими із хронічними захворювання, пацієнтами похилого віку тощо. Назріла потреба у кардинальному реформуванні підготовки медичних сестер в Австрії, яке дозволило б не збільшувати кількість студентів, а покращити якість їх підготовки і в перспективі підвищити якість медичних послуг.

Впродовж останнього десятиліття Австрія пережила фундаментальні зміни у медичній освіті, наслідки яких стосуються всього освітнього процесу – від процедури зарахування на навчання до післядипломної освіти [8, с.57].

Пріоритетним напрямком реформування системи підготовки сестринського персоналу Австрії стала академізація (*Akademisierung*) – впровадження вищої медсестринської освіти і подальший розвиток сестринської справи як науки. Дослідження австрійських науковців [9, с.150] свідчать, що у лікувальних закладах, де у сестринських колективах 10% становлять медичні сестри з вищою освітою, смертність пацієнтів знижується на 5%. Вчені пояснюють це вищою кваліфікацією медичних сестер з вищою освітою, що дозволяє їм у догляді за пацієнтами застосовувати свої професійні вміння і навиків для уникнення ускладнень, а також використовувати сучасну медичну апаратуру для підвищення ефективності догляду за хворими.

Основоположними документами реформування системи вищої медичної освіти в Австрії стали Единбурзька декларація 1988 р., яка визначила 12 принципів реформування, та рекомендації Всесвітнього саміту 1993 р., більшість з яких визначають чіткі схеми дій у цьому напрямі. За результатами Всесвітнього саміту Консультативний комітет з питань медичної підготовки Європейського Союзу підготував рекомендації щодо медичної освіти, які отримали загальну назву «Лікарська директива», і відображають вимоги до базової медичної освіти в країнах ЄС та до фахівців медичної сфери [10, с. 481].

З прийняттям у 2002 р. Федеральним парламентом Австрії Закону про університети (*Universitätsgesetz, 2002*) [11] відкрився шлях до університетського рівня вищої медсестринської освіти в Австрії. Змінилась організаційна структура австрійських університетів: у 2004 р. від трьох класичних університетів – Віденського, Грацького й Інсбрукського від'єднались медичні факультети, які утворили три незалежні медичні університети зі статусом повної автономії [12, с.57].

З 2005 р. в Австрії інтенсивно розвивається система вищої медсестринської освіти. Відповідно до європейської освітньої архітектури в цьому ж році впроваджена ступенева підготовка фахівця з медсестринства з вищою освітою, яка включає три ступені: бакалавр медсестринства – магістр медсестринства – доктор наук медсестринства. Ступенева підготовка створює умови для виконання кожним ступенем певної функції в системі єдиного цілого. Разом з тим, реалізовується принцип завершеності освіти на кожному ступені професійної підготовки, тобто забезпечується належний рівень фахової компетентності, необхідний для професійної діяльності, та можливість для подальшого професійного удосконалення. Символом системи професійної підготовки медичних сестер Австрії визначено піраміду.

Цей символ демонструє, що у змістовому аспекті як вся система в цілому, так і кожен з її ступенів мають свої принципи, зміст, методи, форми і засоби навчання. Всі ступені у структурі піраміди послідовно надбудовуються один на другий і динамічно узгоджуються між собою. Узгодження й наступність ступенів характерне не лише по вертикалі, а й по горизонталі всередині кожного ступеня.

Система організації професійної підготовки медичних сестер Австрії є упорядкованою сукупністю взаємозв'язаних навчальних закладів, лікувальних установ, органів управління, які забезпечують вирішення завдань професійної підготовки і підвищення професійної компетенції медичних сестер. Підготовка дипломованих медичних сестер здійснюється в медсестринських школах і професійних вищих школах. Вищу освіту австрійські медичні сестри здобувають у вищих професійних школах та університетах, які відносяться до так званого терціарного сектора австрійської системи освіти. Причому, якщо перші два ступені – бакалаврат і магістратуру вони мають можливість здобути у вищих професійних школах та університетах, то найвищий ступінь – доктора медсестринства – лише в університетах (табл. 1).

Табл. 1

Структура системи вищої медсестринської освіти в Австрії

3 ступінь	Докторантура (Doktorat-Studium)	Університет
2 ступінь	Магістратура (Masterstudium)	Вища професійна школа або університет
1 ступінь	Бакалаврат (Bachelorstudium)	Вища професійна школа або університет

Медсестринську університетську освіту в Австрії надають чотири університети – один державний і два приватних медичних та Віденський класичний університет (табл 2).

Табл. 2

Ступенева медсестринська освіта в університетах Австрії

Бакалаврат	Магістратура	Докторантура
Галль ін Тіроль (Приватний університет медсестринства, інформатики і техніки (УМІТ)) Грац (Грацький медичний університет) Зальцбург (Парацельсус приватний медичний університет)	Галль ін Тіроль (УМІТ) Грац (Грацький медичний університет) Віденський університет)	Галль ін Тіроль (УМІТ) Грац (Грацький медичний університет) Віденський університет

Вищі професійні школи – це наймолодший сектор австрійської вищої школи, що сформувався лише на початку 1990-х рр. Випускникам вищих професійних шкіл даються переважно практичні знання, що дозволяє швидко влаштуватися на роботу. На даний час такі освітні послуги надають три вищі професійні школи – з 2008 р. Вища професійна школа Відня (Fachhochschule (FH) Campus Wien), з 2009 р. Зальцбурзька вища професійна школа (Fachhochschule Salzburg), з 2010 р. – Рудольфінерхаус (Rudolfinerhaus) у кооперації з вищою професійною школою Віденський Нойштадт (Fachhochschule Wiener Neustadt).

Для молодих людей, які не мають базової медсестринської освіти, існує можливість одночасно отримати диплом медичної сестри і вчений ступінь бакалавра. Таку можливість надають вищі професійні школи, а також університети в кооперації з медсестринськими школами.

Висновки з описаного дослідження.... Реформування медсестринської освіти в Австрії дозволило розробити систему ступеневої підготовки фахівця з медсестринства, спрямованої на цілісний розвиток особистості майбутнього спеціаліста. Вивчення і творче використання досвіду підготовки австрійських медичних сестер з одночасним збереженням цінних напрацювань вітчизняної освіти дозволить вітчизняній медсестринській освіті успішно влитись до європейського освітнього простору.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у вивченні особливостей професійної підготовки медичних сестер-бакалаврів у Австрії.

Список використаних джерел і літератури:

1. Манько В. М. Теоретичні та методичні основи ступеневого навчання майбутніх інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Манько Володимир Миколайович. – К. 2005. – 486 с.
2. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерий, А. П. Волосовец и др.]. – Харьков : ИПП «Контраст», 2005. – 464 с.
3. Гордійчук С. В. Європейський та український досвід підготовки кадрів для медсестринства / С. В. Гордійчук, Н. П. Леонченко // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 4. – С. 196 – 197.
4. Reformansätze für die Bildungslandschaft der Gesundheits- und Krankenpflegeberufe in Österreich / Rappold Elisabeth, Rottenhofer Ingrid, Aistleithner Regina // Im Auftrag des Bundesministeriums für Gesundheit. – Wien, 2011. – 26 S.
5. Siffert P. Handlungsfeld Pflege – was heute für morgen an zudenken ist / P. Siffert P. – Wien: Facultas Verlags- und Buchhandels AG, 2008. – 219 S.
6. Bast H. Neues Profil für die Pfleger / H. Bast // Kleine Zeitung, 25.09.2011. – S. 36 – 37.
7. Medizinische Universität Graz 2011b, *Bachelorstudiengang Pflegewissenschaft*, <http://www.medunigraz.at/images/content/file/studium/pflegewissenschaft/pdf/Studienplan_Bachelor_Pflegewissenschaft.pdf>, (letzter Zugriff: 16.09.2013).
8. Tilman J. Elliger. Die Mediziner Ausbildung in Österreich : Analyse eines Studiengangs in seinem historischen und sozialen Kontext / Tilman J. Elliger. – München, 1986. – 241 s.
9. Ridley Renee T. (2008): The Relationship Between Nurse Education Level and Patient Safety: An Integrative Review / Renee T. Ridley // Journal of Nursing Education. – 2008. – Vol. 47. – № 4. – P. 149-156.

10. World Federation for Medical Education. The Edinburgh declaration //Medical education. – 1988. – № 22. – P. 481 – 482.
11. Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien (Univesitätsgesetz 2002 – UG). StF : BGBl. 1 N.120 / 2002 (Nr : GP XXI RV 1134 AB 1224). – Wien : Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung, 2002. – 111 S.
12. Die Reform des Medizinstudiums an der Medizinischen Fakultät / G. Reibnegger, J. Haas, H. Neges, J. Smolle // Zeitschrift für medizinische Ausbildung. – Witten, 2008. – 3(3). – S. 48–61.

Spysok vykorystanyh dzherel i literatury:

1. Manko V. M. Teoretychni ta metodzchni osnovy stupenevoho navchanna maibutnikh inzheneriv-mekhanikiv silskohospodarskoho vyrobnytsva : dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Manko volodymyr Mykolaiovych. – K. 2005. – 486 p
2. Medicinskoie obrasovanie v mire i v Ukraine / [Yu. V. Polachenko, V. H. Perederii, A. P. Volosovec i dr.]. – Kharkiv : IPP «Kontrast», 2005. – 464 p.
3. Hordiichuk S. V. Yevropeiskyi ta ukraiinskyi dosvid pidhotovky kadriv dla medsestrynstva / S. V. Hordiichuk, N. P. Leonchenko // Naukovi zapysky. Serii: Pedahohika . – 2011. – № 4. – P. 196 – 197.

Аннотация

Галина Паласюк

Система высшего медсестринского образования в Австрии

В статье исследованы вопросы профессиональной подготовки медицинских сестёр в Австрии. Рассмотрены особенности австрийской системы высшего медсестринского образования на принципах ступенчатости. Акцентируется внимание на подготовке бакалавров, магистров и докторов медсестринства в университетах и высших профессиональных школах Австрии. Аргументированы необходимость реформирования отечественной системы медсестринского образования и изучения особенностей профессиональной подготовки медицинских сестёр в учебных заведениях Австрии, где система подготовки медицинских работников считается одной из наиболее эффективных в Европе.

Ключевые слова: *высшее медсестринское образование, Австрия, бакалаврат, магистратура, докторантура, университет, высшая профессиональная школа.*

Summary

Halyna Palasiuk

Nursing Higher Education System in Austria

The article deals with the issue of nurse professional training in Austria. The peculiarities of Austrian system of higher education on the basis of degree education are discussed. Particular attention is paid to the matter of preparation of Bachelors, Masters and Doctors of Nursing at the universities and higher educational schools of Austria. The questions of necessity of reforms in the national system of nurse education and studying peculiarities of the nurse professional training in the educational establishments in Austria are argued whereas its system of training of medical workers is considered to be one of the most effective in Europe.

Key words: *nursing higher education, Austria, bachelor's degree, master's degree, doctor's degree, university, higher professional school.*

Дата надходження статті: «2» жовтня 2014 р.